

Handläggare

Frida Källström

08-508 264 10

Till KF/KS kansli

Otillåtna bosättningar. Kontorsytttrande

Exploateringskontoret får som synpunkter anföra följande.

Åsa Wigfeldt

Tf förvaltningschef

Fabian Kjessler

Enhetschef

Ärendets beredning

Finansroteln (KS dnr 110-968/2016) har till remitterat Justitiedepartementets skrivelse Ds 2016:17 avseende otillåtna bosättningar till stadsdelsnämnderna i Farsta, Hässelby Vällingby och Norrmalm, socialnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, exploateringsnämnden samt stadsledningskontoret. Remisstiden sträcker sig till den 4 augusti 2016 vilket inte gett möjlighet för nämndberedning av ärendet inom den utsatta tiden.

Remissen

Justitiedepartementet lägger i sin skrivelse Ds 2016:17 fram förslag till lagändringar kring Kronofogdemyndighetens (KFM) agerande vid ansökan om särskild handräckning och avhysning av otillåtna bosättningar. Man föreslår åtgärder vars syfte är att förbättra markägarens möjligheter att få handräckning vid otillåtna bosättningar. Samtidigt vill man öka rättssäkerheten för de boende som avlägsnas.

Förslaget innebär i korthet följande:

- Ett nytt förfarande införs, *avlägsnande*.
- Markägaren kan i vissa fall få sin ansökan prövad utan att behöva identifiera de boende.
- En proportionalitetsbedömning ska föregå utslaget hos KFM och antalet interimistiska beslut ska minska.

Exploateringskontoret

Avdelningen för Mark och värdering

Fleminggatan 4

Box 8189

104 20 Stockholm

Telefon 08-508 264 10

Växel 08-508 276 00

frida.kallstrom@stockholm.se

exploateringskontoret@stockholm.se

Org nr 212000-0142

stockholm.se/exploateringskontoret

- Beslut om avlägsnande ska gälla även mot tredje man som uppehåller sig på platsen.
- En grundavgift sätts till 5 000 kronor per mål, istället för som idag ett mål och 600 kronor per person.
- KFM ansvarar för kostnader för omhändertagande, förvaring eller förstörelse av de boendes och tredje mans egendom.

Bakgrund

Hantering av otillåtna bosättningar har varit en återkommande arbetsuppgift för staden sedan några år tillbaka. Stadsdelsnämnderna och trafiknämnden ansvarar för bosättningar på parkmark respektive gatumark där ordningslagen är tillämplig. Exploateringsnämnden ansvarar för kvartersmark och mark som inte är detaljplanlagd. Den mark som exploateringsnämnden ansvarar för omfattas inte av ordningslagen. Exploateringskontorets enda väg för att hantera en otillåten bosättning är att vända sig till Kronofogdemyndigheten (KFM) med en begäran om särskild handräckning.

Otillåtna bosättningar ger upphov till stora skador på naturen, bl a genom att de boende faller träd och eldar, men även på anläggningar i området, t ex lyktstolpar och elledningar. Allmänheten upplever en oro för att vistas i närområdet och för att bränder ska uppstå som en följd av att de boende eldar i skogen.

Det krävs ett omfattande arbete för markägaren innan en ansökan om särskild handräckning kan lämnas in till KFM. En stor del av det arbetet är kopplat till kravet på identifiering. Staden har haft ett bra samarbete med polisen som har hjälpt till med identifiering av de boende varefter kontoret upprättat en ansökan om särskild handräckning till KFM. Arbetet är dock tidskrävande för polisen och konkurrerar med andra prioriterade arbetsuppgifter.

Sedan polisen tog fram nya rekommendationer i december 2015 har kontoret märkt en förändring i arbetssättet hos vissa närpolisområden. Polisen har med vissa mellanrum besökt boplatserna och informerat de boende och bett dem flytta på sig. Arbetssättet har fått positiva effekter eftersom de boende stannar på samma plats kortare tid än tidigare. Det i sin tur innebär lindrigare skador på naturen samtidigt som allmänheten blir mindre störd och upplever sig tryggare med polisens ökade närvaro i området.

Handläggningen av olovliga bosättningar är omfattande med många kontakter med allmänheten, kontakter med andra delar av staden, polisen, entreprenörer m m. I februari 2016 anställde kontoret en handläggare som på heltid arbetar med otillåtet ianspråktagande av mark- och vattenområden.

I takt med att antalet bosättningar ökar så har också kostnaderna för att städa, sanera, göra återställande naturåtgärder m m ökat kraftigt. Under 2015 uppgick kontorets kostnader för bosättningar till drygt 1 900 000 kronor, varav drygt 650 000 kronor avsåg KFM. Under 2016 uppgår kontorets kostnader hittills (exklusive kostnad för en handläggare) till knappt 1 200 000 kronor, varav cirka 100 000 kronor avser KFM.

Inom staden finns ett väl upparbetat och fungerande samarbete rörande otillåtna bosättningar. Socialförvaltningens EU-team säkerställer i ett tidigt skede att det inte finns barn eller människor som far illa på platsen.

Exploateringskontorets synpunkter

Otillåtna bosättningar innebär en inskränkning för markägaren att använda marken. Det uppstår även en stor påverkan på allmänheten som upplever att tillgängligheten till naturen minskar samtidigt som de känner en otrygghet att vistas i närområdet och en oro för att det ska uppstå bränder. Hanteringen av otillåtna bosättningar är idag svår och kräver ett samordnat agerande från flera myndigheter. Kontoret hade därför främst hoppats att departementet skulle föreslå förändringar som gjorde det lättare för polisen att ingripa mot bosättningar utanför offentlig plats. Möjligheten att använda sig av reglerna i polislagen är omdiskuterad inom polisen och tydligare regler, liknande de som gäller enligt ordningslagen för offentliga platser, hade tydliggjort polisens möjligheter och ansvar. Kontoret delar departementets ståndpunkt att det främst bör vara polisens ansvar att agera mot de olovliga bosättningarna men tycker att detta borde ha framgått tydligare av de lagändringar som föreslås. Med det förslag som nu presenteras ser kontoret en risk att polisen tar ett steg tillbaka med hänvisning till att markägare ges större möjligheter att agera mot bosättningarna genom avlägsnandeförfarandet. Bortsett från detta, samt med beaktande av svårigheterna med dagens system, är kontoret dock i huvudsak positiv till de förändringar som föreslås.

Kontoret ser positivt på förslaget om att markägaren i vissa fall ska kunna lämna in en ansökan om avlägsnande utan att ha identifierat de boende. En förutsättning för detta är dock att markägaren gjort rimliga ansträngningar för att identifiera de boende. Av förslaget framgår det inte med någon större tydlighet vad som avses med rimliga ansträngningar och hur stora insatser markägaren kommer behöva vidta för att få fram ID-uppgifter. Kontoret anser att det är viktigt att det tydliggörs ytterligare vad som krävs från markägarens sida och vad som menas med rimliga ansträngningar.

Förslaget innebär att ett beslut om avlägsnande även ska kunna gälla gentemot en tredje man som uppehåller sig på platsen vid tidpunkten för verkställighet. Detta anser kontoret vara mycket positivt eftersom hela boplaten då kan avlägsnas vid samma tidpunkt utan att ett nytt beslut måste fattas av KFM.

En liknande situation som ofta har uppstått vid avhysningar är att ny egendom, så som bilar och husvagnar, tillkommit i bosättningarna vid verkställighetstidpunkten. KFM har då vid flera tillfällen gjort bedömningen att dessa fordon inte kan tas om hand inom ramen för pågående verkställigheten eftersom de inte angetts i beslutet. Detta har resulterat i att kontoret nödgats ansöka om ett nytt beslut avseende fordonen ifråga. Kontoret anser därför att det är lämpligt att införa en presumtion för att även egendom som påträffas i en bosättning vid verkställighetstidpunkten ska presumeras höra till svarandena och således omfattas av beslutet om avlägsnande. Detta skulle minska administrationen hos samtliga myndigheter, underlätta för markägaren att bli av med otillåtna bosättningar och stämmer således väl överens med syftet med övriga förslag.

I skrivelsen föreslås att den boplat som omfattas av en ansökan om avlägsnande ska hanteras som *ett* mål hos KFM med ett samlat diarienummer per avlägsnande och en grundavgift på 5 000 kronor per mål. Det kommer att innebära en stor administrativ lättnad för såväl markägare som KFM att hantera alla boende i ett mål istället för som idag med ett mål och en kostnad på 600 kr per identifierad boende.

I skrivelsen föreslås att KFM både i den summariska processen och i utökningsprocessen ska genomföra en proportionalitetsbedömning, dels avseende huruvida ett avlägsnande ska ske och dels avseende på vilket sätt ett avlägsnande ska genomföras.

Kontoret ser positivt på att dessa regler införs, framförallt ur ett rättsäkerhetsperspektiv. Departementet anför dock att man bedömer att proportionalitetsbedömningen i den summariska processen kommer medföra att utrymmet för att meddela interimistiska beslut om avlägsnande torde minska jämfört med vad som gäller idag för interimistiska beslut vid särskild handräckning. Kontoret ser en uppenbar risk med detta då det riskerar att leda till att betydligt fler ärenden måste avgöras slutligt av KFM genom ett utslag innan en verkställighet kan ske. Detta skulle sannolikt avsevärt förlänga handläggningsprocessen eftersom utgångspunkten då blir att svaranden ska delges ansökan om avlägsnande samt ges möjlighet att yttra sig över denna. Detta kommer innebära stora handläggningssvårigheter för KFM eftersom svaranden oftast saknar adress i Sverige och är mycket svåra att delge. I de fall kontoret hitintills varit sökande i mål om särskild handräckning för att avhysa bosättningar, som inte avgjorts genom ett interimistiskt beslut, har KFM som regel nödgats kungöra delge svarandena kontorets ansökan. En ökad handläggningstid hos KFM innebär även att boplatserna blir kvar längre vilket både skadar allmänhetens intressen samt stadens fastigheter. Kontoret ser således en risk med att föreslå förändringar som minskar möjligheten att använda sig av interimistiska beslut.

Den största delen av den kostnad som faktureras från KFM avser kostnader för omhändertagande, förvaring och förstörande av de boendes och tredje mans egendom, t ex husvagnar och bilar. Förslaget innebär att KFM ska ansvara för den kostnaden istället för markägaren. Ett avlägsnandeförfarande minskar därmed markägarens kostnad jämfört med om de boende flyttar frivilligt och lämnar kvar egendom på platsen. Det skulle kunna leda till att markägaren undviker att ge utrymme för en frivillig avflyttning och därmed lägger över kostnaden på KFM.

Det är positivt med bestämmelser kring hur KFM ska informera de boende om när en avhysning ska ske.

Kontoret förutsätter att arrendatorer och andra nyttjanderätts-havare jämfställs med markägare och får agera som markägare om bosättningen finns inom utarrenderad mark.

Slut